

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗАКАРПАТСЬКІ ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ

Випуск 33
Том 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2024

Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з філологічних наук відповідно до Наказу МОН України від 09.02.2021 № 157 (додаток 4)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Зимомря І. М. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Голова редакційної ради:

Палінчак М. М. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародної політики, декан факультету міжнародних економічних відносин, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Члени редколегії:

Бідзіля Ю. М. – доктор наук із соціальних комунікацій, професор, завідувач кафедри журналістики, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Вереш М. Т. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Гвоздяк О. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри німецької філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Голик С. В. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Гжесяк Ян – д-р габ., професор Державної вищої професійної школи в Коніні, Конін, Польща

Девіцька А. І. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та практики перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Добровольська О. Я. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри іноземної філології та перекладу, Національний транспортний університет

Мафтин Н. В. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Павлак Мірослав – д-р габ., професор, ректор, Державна вища професійна школа в Коніні, Конін, Польща

Печарський А. Я. – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка, Львівський національний університет імені Івана Франка

Попович Н. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри полікультурної освіти та перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Рогач Л. В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Томенчук М. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Фабіан М. П. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Чендей Н. В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Чик Д. Ч. – доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов і методики їх викладання, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка

**Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет», протокол № 7 від 28.05.2024 року.**

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія KB № 23097-12927P,
видане Державною реєстраційною службою України 10.01.2018 р.

*Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)*

Офіційний сайт видання: www.zfs-journal.uzhnu.uz.ua

Статті у виданні перевірені на наявність плагиату за допомогою програмного забезпечення
StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2663-4880 (print)
ISSN 2663-4899 (online)

© Ужгородський національний університет, 2024

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

УКРАЇНСЬКА МОВА

Азарова Л.Є., Горчинська Л.В., Пустовіт Т.М. БІБЛІЙНІ АНТРОПОНІМИ У СКЛАДІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	9
Барчан В.В. МЕТАФОРА В ПОЕТИЧНОМУ СВІТІ ЗБІРКИ «СОНЦЕДЗВІН» ФЕДОРА ПОТУШНЯКА.....	14
Бортун К.О. СЕРВІСОНІМИ МІСТА ВІННИЦІ: ВІДОБРАЖЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРНОЇ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СПЕЦИФІКИ У МОВІ МІСЬКИХ НАЗВ.....	19
Вегеш А.І. СТИЛІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ АНТРОПОНІМІВ У РОМАНАХ ВАСИЛЯ ДОБРЯНСЬКОГО.....	24
Глібчук Н.М. ВІДПРИСЛІВНИКОВІ ЧАСТКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ ЯК СИНКРЕТИЧНІ ОДИНИЦІ.....	31
Демешко І.М., Величко В.А., Олексієнко А.В. ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА РОЗВИТОК ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: НОВІ ПІДХОДИ ТА ВИКЛИКИ.....	37
Добосевич У.Б. МОДАЛЯЦІЯ САМОСТІЙНИХ ЧАСТИН МОВИ: СЕМАНТИКО-ГРАМАТИЧНІ ЗМІНИ	43
Заваруєва І.І., Назаренко О.В. ЗАСОБИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ГРАМАТИЧНИХ КАТЕГОРІЙ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ.....	51
Козярук А.І. ЛОКАЛІЗАЦІЯ ОБ'ЄКТА НА ШКАЛІ ЧАСУ: ВЕРБАЛІЗАЦІЯ АВТОРСЬКОЇ ОСІ «МИНУЛЕ/ТЕПЕРІШНЄ/МАЙБУТНЄ».....	56

РОЗДІЛ 2

ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

Боднар О.М., Кушнірчук О.О. КОРЕЛЯЦІЯ МІЖ РІВНЕМ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ТА УСПІШНІСТЮ ВИВЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ У СТУДЕНТІВ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП.....	60
Головчак Н.І., Зінченко В.М., Письменна І.І. РОЛЬ ЛІНГВІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ФОРМУВАННІ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	66
Гулян Б.І., Душкевич А.Я., Циганюк В.М. ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ПОСЛІДОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	74
Dyachenko G.F., Petrova O.S., Vorobyova K.V. PHENOMENA OF POLYSEMY IN VERBAL LEXEMES IN THE TEXTS OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL DISCOURSE.....	78
Zelenska O.M., Kondra O.V. TESTS ARE VALID AND RELIABLE MEASURES OF ACHIEVEMENTS IN ELT.....	83
Керпатенко Ю.В., Щербина А.В., Коваленко С.С., Іваницька А.С. РЕТРОСПЕКТИВА АЛФАВІТУ ІКАО ЯК ІНСТРУМЕНТУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОДНОЗНАЧНОСТІ ВЕДЕННЯ РАДІОТЕЛЕФОННОГО ЗВ'ЯЗКУ В ПОВІТРЯНОМУ ПРОСТОРИ: ІСТОРИЧНИЙ ТА ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТИ.....	88
Kostenko V.H., Solohor I.M., Znamenska I.V., Honcharova Ye.Ye. VERBS AS HEDGING DEVICES IN INFORMED CONSENT DOCUMENTS FOR COVID-19 VACCINATION.....	94
Куц А.Г. РАННЬОНОВОАНГЛІЙСЬКИЙ ЕПІСТОЛЯРНИЙ ДИСКУРС: ПРОБЛЕМА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ.....	102
Makukhina S.V. FUNCTIONING OF EMOTIVE VOCABULARY IN ENGLISH ARTISTIC DISCOURSE.....	106

РОЗДІЛ 3

МОВИ НАРОДІВ АЗІЇ, АФРИКИ,
АБОРИГЕННИХ НАРОДІВ АМЕРИКИ ТА АВСТРАЛІЇ

Аліменко О.С. ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ПОДЯКИ У КОРЕЙСЬКІЙ ЕТНОКУЛЬТУРІ.....	110
---	-----

Комарницька Т.К. ОСОБЛИВОСТІ МОВИ МАНГИ ЯК ОДНОГО З РІЗНОВИДІВ МОВИ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ ЯПОНІЇ.....	115
--	-----

РОЗДІЛ 4

КЛАСИЧНІ МОВИ. ОКРЕМІ ІНДОЄВРОПЕЙСЬКІ МОВИ

Петришин М.Й. ЛАТИНОМОВНА КУЛІНАРНА ЛІТЕРАТУРА: МАРК ГАВІЙ АПІЦІЙ.....	122
---	-----

РОЗДІЛ 5

ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО

Бобир Ю.В. БЕЗПЕКОВИЙ ДИСКУРС У СФЕРАХ ПЕРСОНАЛЬНОЇ ТА ІНСТИТУЦІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	128
Vyskushenko S.A. GENERAL ASPECTS AND STEPS INVOLVED IN COMPILING BILINGUAL TRANSLATION TERMINOLOGICAL DICTIONARIES.....	136
Гончарова Ж.М. ПРО ПИТАННЯ ТИПОЛОГІЇ ІДІОСТИЛІВ У ДОРОБКУ ПРЕДСТАВНИКІВ ХАРКІВСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЧНОЇ ШКОЛИ.....	140
Дроботенко В.Ю. ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ОДВІЧНИХ СФЕР ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ У ФРАЗЕОЛОГІЇ РІЗНОСТРУКТУРНИХ МОВ (УКРАЇНСЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ, ІСПАНСЬКОЇ).....	145

РОЗДІЛ 6

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Holubenko N.I. PRINCIPLES OF COGNITIVE MODELLING OF INTERSEMIOTIC TRANSLATION OF A LITERARY TEXT.....	150
Дмитрошкін Д.Е. ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АКАДЕМІЧНОГО СТИЛЮ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ.....	155
Євтушевська Ю.Ю. ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ЯК КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМИ У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ АВСТРІЙСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА ТОМАСА БЕРНГАРДА «СТАРІ МАЙСТРИ»).....	161
Зубрицький Р.Я., Вірстюк О.Д., Богайчук О.С. ОСОБЛИВОСТІ ПРАГМАТИЧНИХ ІДІОМ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ТА СПЕЦИФІКА ЇХ ПЕРЕКЛАДУ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ.....	168

РОЗДІЛ 7

ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ І ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Сухоруков В.А., Шокуров О.В., Немерцова О.Е. СУЧАСНА ПОЛІТИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ: МОДИФІКАЦІЯ ДИСКУРСУ В СВІТЛІ ВОЄННОГО СТАНУ.....	174
Чик Д.Ч. ІМАГОЛОГІЧНИЙ ДИСКУРС «КАЗКИ МОЙОГО ЖИТТЯ» Б. ЛЕПКОГО.....	180

РОЗДІЛ 8

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Базилевич Н.В. ОСОБЛИВОСТІ КОМПОЗИЦІЙНО-СЮЖЕТНОЇ СТРУКТУРИ РОМАНУ ЕМІЛІ СЕНТ-ДЖОН МАНДЕЛ «МОРЕ СПОКОЮ».....	186
Телєгін В.А. ДОСЛІДЖЕННЯ КИЇВСЬКОГО МІСЬКОГО ТЕКСТУ: ЕВОЛЮЦІЯ І СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ.....	193

РОЗДІЛ 9

ЛІТЕРАТУРА СЛОВ'ЯНСЬКИХ НАРОДІВ

Климець М.Ю. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СЛОВЕНСЬКОГО КРИМІНАЛЬНОГО РОМАНУ.....	198
Назарець В.М., Саркісова І.А. СЮЖЕТНО-ОБРАЗНА СПЕЦИФІКА РОМАНУ ВЛАДИСЛАВА РЕЙМОНТА «СЕЛЯНИ».....	203

Хороз Н.С., Васишин М.Б. ІДЕНТИЧНІСТЬ ПЕРСОНАЖІВ КРІЗЬ МОВЛЕННСВУ ХАРАКТЕРИСТИКУ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ НАДИ ҐАШИЧ «ДЕВ’ЯТЬ ЖИТТІВ ПАНІ АДЕЛИ»)	208
---	-----

РОЗДІЛ 10

ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ

Семенюк О.Б. ОБРАЗ МАТЕРІ В ЕПІСТОЛЯРІЇ В. ЧЕРЧИЛЛЯ	214
--	-----

РОЗДІЛ 11

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЛОЛОГІЇ

Дашкова К.В. СИСТЕМНО-СТРУКТУРНА ОРГАНІЗАЦІЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ ГРУПИ “LANDSLIDE AND AVALANCHE” У СКЛАДІ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ “DISASTER” (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)	220
---	-----

Бігунова Н. О. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ “CLIMATE” В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	228
--	-----

Макарук Л. Л. РОЛЬ ПАРАВЕРБАЛЬНИХ ТА НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ У КОРПУСІ АНГЛОМОВНИХ НАЗВ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ	233
---	-----

CONTENTS

SECTION 1

UKRAINIAN LANGUAGE

Azarova L.Ye., Horchynska L.V., Pustovit T.M. BIBLICAL ANTHROPONYM IN COMPOSITION PHRASEOLOGICAL UNITS OF THE UKRAINIAN LANGUAGE.....	9
Barchan V.V. A METAPHOR IN THE POETIC WORLD OF THE COLLECTION “SONTSEDZVIN” BY FEDIR POTUSHNYAK.....	14
Bortun K.O. SERVICE NAMES OF THE CITY OF VINNITSIA: REFLECTION OF INFRASTRUCTURAL AND SOCIO-CULTURAL SPECIFICITY IN THE LANGUAGE OF CITY NAMES.....	19
Vehesh A.I. STYLISTIC FUNCTIONS OF THE PROPER NAMES OF THE LITERARY HEROES IN THE NOVELS BY VASYL DOBRIANSKYI.....	24
Hlibchuk N.M. ADVERBIAL PARTICLES AS SYNCRETIC UNITS IN THE MODERN UKRAINIAN LANGUAGE	31
Demeshko I.M., Velychko V.A., Oleksiienko A.V. THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON THE DEVELOPMENT OF LINGUISTIC RESEARCH: NEW APPROACHES AND CHALLENGES.....	37
Dobosevych U.B. MODIFICATION OF INDEPENDENT PARTS OF LANGUAGE INTO DISJUNCT: SEMANTIC AND GRAMMATICAL CHANGES.....	43
Zavarueva I.I., Nazarenko O.V. VISUALIZATION MEANS OF EDUCATIONAL MATERIALS DURING THE STUDYING OF UKRAINIAN GRAMMAR CATEGORIES BY FOREIGN STUDENTS.....	51
Koziaruk A.I. LOCALIZATION OF THE OBJECT ON THE TIME SCALE: VERBALIZATION OF THE AUTHOR AXIS “PAST/PRESENT/FUTURE”.....	56

SECTION 2

GERMANIC LANGUAGES

Bodnar O.M., Kushnirchuk O.O. THE CORRELATION BETWEEN THE LEVEL OF GRAMMATICAL COMPETENCE AND THE SUCCESS IN LEARNING THE GERMAN LANGUAGE AMONG STUDENTS OF DIFFERENT AGE GROUPS.....	60
Holovchak N.I., Zinchenko V.M., Pysmenna I.I. THE ROLE OF LINGUISTIC MEANS IN THE FORMATION OF LANGUAGE POLICY IN THE MODERN WORLD.....	66
Hulian B.I., Dushkevych A.Ya., Tsyhaniuk V.M. DIDACTIC FEATURES OF SEQUENTIAL TRANSLATION TEACHING METHODS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS.....	74
Dyachenko G.F., Petrova O.S., Vorobyova K.V. PHENOMENA OF POLYSEMY IN VERBAL LEXEMES IN THE TEXTS OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL DISCOURSE.....	78
Zelenska O.M., Kondra O.V. TESTS ARE VALID AND RELIABLE MEASURES OF ACHIEVEMENTS IN ELT.....	83
Kerpatenko Yu.V., Shcherbyna A.V., Kovalenko S.S., Ivanytska A.S. THE ICAO ALPHABET RETROSPECTIVE AS A TOOL FOR PROVIDING UNAMBIGUOUS RADIOTELEPHONY COMMUNICATION IN AIRSPACE: HISTORICAL AND LINGUISTIC ASPECTS.....	88
Kostenko V.H., Solohor I.M., Znamenska I.V., Honcharova Ye.Ye. VERBS AS HEDGING DEVICES IN INFORMED CONSENT DOCUMENTS FOR COVID-19 VACCINATION.....	94
Kuts A.H. EPISTOLARY DISCOURSE OF EARLY MODERN ENGLISH: PROBLEMS OF INTERPRETATION.....	102
Makukhina S.V. FUNCTIONING OF EMOTIVE VOCABULARY IN ENGLISH ARTISTIC DISCOURSE.....	106

SECTION 3**LANGUAGES OF THE PEOPLES OF ASIA, AFRICA, INDIGENOUS PEOPLES OF AMERICA AND AUSTRALIA**

Alimenko O.S. MEANS OF VERBALIZATION OF GRATITUDE IN KOREAN ETHICAL CULTURE.....	110
Komarnytska T.K. FEATURES OF THE LANGUAGE OF MANGA AS ONE OF THE TYPES OF THE LANGUAGE OF MASS CULTURE OF JAPAN.....	115

SECTION 4**CLASSICAL LANGUAGES. SOME INDO-EUROPEAN LANGUAGES**

Petryshyn M.I. LATIN CULINARY LITERATURE: MARCUS GAVIUS APICIUS.....	122
---	-----

SECTION 5**GENERAL LINGUISTICS**

Bobyry Yu.V. SECURITY DISCOURSE IN SPHERES OF PERSONAL AND INSTITUTIONAL COMMUNICATION.....	128
Vyskushenko S.A. GENERAL ASPECTS AND STEPS INVOLVED IN COMPILING BILINGUAL TRANSLATION TERMINOLOGICAL DICTIONARIES.....	136
Honcharova Zh.M. ABOUT ISSUES OF IDIOSTYLES TYPOLOGY IN THE STUDIES BY THE SCHOLARS OF KHARKIV SCHOOL OF PHILOLOGY.....	140
Drobotenko V.Yu. REFLECTING ETERNAL SPHERES OF HUMAN LIFE IN THE PHRASEOLOGY OF STRUCTURALLY DIVERSE LANGUAGES (UKRAINIAN, ENGLISH, SPANISH).....	145

SECTION 6**TRANSLATION STUDIES**

Holubenko N.I. PRINCIPLES OF COGNITIVE MODELLING OF INTERSEMIOTIC TRANSLATION OF A LITERARY TEXT.....	150
Dmytroshkin D.E. GRAMMATICAL FEATURES OF ENGLISH ACADEMIC STYLE: TRANSLATION ASPECT.....	155
Yevtushevska Yu.Yu. THE COMIC AS A CULTURAL PROBLEM AND THE SPECIFICS OF ITS RENDERING IN LITERARY TEXTS BASED ON THE WORK OF THE AUSTRIAN WRITER THOMAS BERNHARD "OLD MASTERS".....	161
Zubrytskyi R.Ya., Virstiuk O.D., Bohaichuk O.S. THE CHARACTERISTICS OF THE PRAGMATIC IDIOMS IN ENGLISH AND THE SPECIFIC FEATURES OF THEIR TRANSLATION INTO UKRAINIAN.....	168

SECTION 7**COMPARATIVE, HISTORICAL AND TYPOLOGICAL LINGUISTICS**

Sukhorukov V.A., Shokurov O.V., Nemertsova O.E. MODERN POLITICAL TERMINOLOGY: MODIFICATION OF DISCOURSE IN THE LIGHT OF MARITAL STATE.....	174
Chyk D.Ch. THE IMAGOLOGICAL DISCOURSE OF "THE FAIRY TALE OF MY LIFE" BY B. LEPKYI.....	180

SECTION 8**LITERATURE STUDIES**

Bazylevych N.V. PECULIARITIES OF THE COMPOSITIONAL AND PLOT STRUCTURE OF EMILY ST. JOHN MANDEL'S NOVEL "THE SEA OF TRANQUILITY".....	186
Tieliehin V.A. RESEARCH OF KYIV URBAN TEXT: EVOLUTION AND CURRENT TRENDS.....	193

SECTION 9

SLAVIC LITERATURE

Klymets M.Yu. FEATURES OF THE MODERN SLOVENIAN CRIMINAL NOVEL.....	198
Nazarets V.M., Sarkisova I.A. PLOT-FIGURATIVE SPECIFICS OF THE VLADISLAV REYMONT'S NOVEL "PEASANTS".....	203
Khoroz N.S., Vasylyshyn M.B. IDENTITY OF CHARACTERS THROUGH SPEECH CHARACTERISTICS (BASED ON THE MATERIAL OF NADA GAŠIĆ'S NOVEL TITLED "THE NINE LIVES OF MRS ADELE").....	208

SECTION 10

LITERARY THEORY

Semeniuk O.B. THE MOTHER'S PORTRAIT IN W. CHURCHILL'S EPISTOLARY.....	214
--	-----

SECTION 11

CURRENT ISSUES OF PHILOLOGY

Dashkova K.V.

SYSTEM-STRUCTURAL ORGANIZATION OF THE LEXICO-SEMANTIC GROUP "LANDSLIDE AND AVALANCHE" IN THE LEXICO-SEMANTIC FIELD "DISASTER" (BASED ON ENGLISH LANGUAGE).....	220
--	-----

Bihunova N. O. THE LEXICO-SEMANTIC FIELD "CLIMATE" IN ENGLISH LANGUAGE.....	228
--	-----

Makaruk L. L. THE ROLE OF PARAVERBAL AND NON-VERBAL MEANS WITHIN THE CORPUS OF ENGLISH-LANGUAGE SNACK FOOD PRODUCT NAMES.....	233
---	-----

**ЗАСОБИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ
ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ГРАМАТИЧНИХ КАТЕГОРІЙ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ**

**VISUALIZATION MEANS OF EDUCATIONAL MATERIALS DURING
THE STUDYING OF UKRAINIAN GRAMMAR CATEGORIES
BY FOREIGN STUDENTS**

Заваруєва І.І.,

orcid.org/0000-0003-2423-9481

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри філософії та українознавства

Українського державного університету науки і технологій

Назаренко О.В.,

orcid.org/0000-0003-3966-9994

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри філології

Дніпровського аграрно-економічного університету

У статті описано і проаналізовано рекомендації щодо створення та використання навчальних наочних матеріалів під час вивчення граматичних категорій української мови іноземними студентами.

Актуальність дослідження полягає в потребі доповнення вже існуючих теоретичних побудов і майбутньому створенні інноваційних методів вивчення української мови як іноземної. Метою дослідження є спроба узагальнення практичного досвіду щодо створення наочних матеріалів, які систематизують процес вивчення граматики української мови (як іноземної), з використанням засобів візуалізації навчального матеріалу. В ході дослідження ми використовували теоретичний метод: аналіз, систематизація та узагальнення сучасних досліджень; систематизація і співвіднесення результатів дослідження відповідно до значень граматичних категорій української мови. Використання таких методів є фундаментом для встановлення механізмів активізації розумових процесів та створення асоціативних зв'язків у свідомості людини під час вивчення іноземних мов. У результаті, з'ясовано сутність поняття візуальної інформації та візуальної пам'яті людини, які пов'язані з загальними пізнавальними властивостями і є основоположними для людського пізнання. Виявлено, що структурований контент впливає на пізнавальні процеси, мислення і пам'ять. Інфографіка, це один із простих зорових подразників і якщо його пов'язати з певними поняттями, явищами, предметами і т. ін., він буде викликати в пам'яті закодовану навчальну інформацію. Виявлено роль впливу візуальних навчальних матеріалів на активізацію і мобілізацію уваги і пам'яті студентів; з'ясовано способи засвоєння граматичних категорій української мови за допомогою узагальнюючої таблиці. З'ясовано, що якісне навчання неможливе без застосування сучасних інноваційних освітніх технологій. Доведено, що використання певних символів, форм, орієнтовних ліній є дієвим способом якісного засвоєння навчального контенту. Перспективним напрямом роботи є дослідження, спрямовані на порівняльно-зіставний аналіз граматичних категорій різних частин мови, вивчення змісту окремих відмінків з метою виявлення особливостей їх розуміння і запам'ятовування.

Ключові слова: граматичні категорії української мови, інфографіка, метод кодування, візуальні образи, невербальні засоби навчання, узагальнююча граматична таблиця.

The article describes, analyzes, and systematizes recommendations on the creation and use of educational materials during the studying of grammar categories of the Ukrainian language by foreign students. The relevance of the research is the need to supplement existing theoretical constructions and to create innovative methods of studying the Ukrainian language. The purpose of the research is to generalize practical experience in the creation of visual materials, which systematize the process of studying Ukrainian grammar by foreign students, using visualization means of educational material. Methods of research include analysis, systematization, and generalization of modern research; systematization and correlation of research results according to grammar categories of the Ukrainian language. The use of such methods is the basis for establishing mechanisms of mental process intensification and the creation of social relations in human consciousness during foreign language study. The essence of the concept of visual information and visual memory of a person, connected with the general recognition properties and fundamental for human knowledge, is analyzed. It has been found that structured content influences cognitive processes, thinking and memory. The infographics is one of the simplest visual organizers, and if it is associated with certain concepts, phenomena, objects, etc., it evokes the educational information encoded in it. The role of the influence of visual teaching materials on the activation and mobilisation of students' attention and memory has been revealed; the ways of mastering the grammatical categories of the Ukrainian language have been determined. The analysis of research has shown that quality education is impossible without the use of modern innovative educational technologies. It has been proved that the use of certain symbols, shapes, and orientation lines is an effective way to master educational material. A promising area of research aims at comparative analysis of grammatical categories of different parts of speech, the content study of individual differences to identify the peculiarities of their understanding and memorisation.

Key words: coding method, grammatical categories of the Ukrainian language, infographics, non-verbal teaching aids, summary table, visual images.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сьогоднішній день відбувається потужна інтеграція України до європейської спільноти. Важливою складовою цього процесу є і інтеграція освітньої системи України, в якій відбуваються значні зміни в процесі викладання навчальних дисциплін. Здійснюється оптимізація технологій, форм та засобів викладання, удосконалюються способи мотивації засвоєння необхідної інформації, як наслідок набуває значення підвищення якості навчання.

Одним із елементів освітньої системи є підготовка іноземних спеціалістів у вищих навчальних закладах України. Якісна підготовка професійних кадрів неможлива без досконалого володіння мовою навчання. Мовна освіта іноземців в Україні ґрунтується на основних положеннях Конституції України, законах України «Про вищу освіту», «Про забезпечення функціонування української мови як державної»,».

Методика викладання української мови для іноземців має певну специфіку і полягає в тому, що мова як предмет стає засобом засвоєння фахових дисциплін та отримання професійної освіти, знайомством з новим середовищем, культурою, традиціями. Огляд вітчизняних та зарубіжних праць присвячених викладанню мовних дисциплін показує, що проблема методики викладання української мови для іноземців є міждисциплінарною і дотична до таких галузей, як педагогіка, психологія, філософія та ін. Вирішення завдання ефективності навчальних матеріалів полягає в гармонійному поєднанні структурованого контенту і когнітивно орієнтованого їх оформлення. Цей аспект є досить широким і включає всі напрямки впливу на сприйняття інформації користувачем: форму, розташування, структурування та уніфікацію. На наш погляд, саме ці показники є запорукою якісних навчальних матеріалів.

Актуальність дослідження полягає в потребі доповнення вже існуючих теоретичних побудов і майбутньому створенні інноваційних методів і прийомів вивчення іноземної мови, які далі візьмуть на себе роль форми передачі інформації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед вітчизняних науковців значну частину праць присвячено аналізу і вивченню інноваційних методів освіти: І. Дичківська [2], О. Безпалько [1], І. Заваруєва [5] та ін. Значні напрацювання серед українських вчених є і в сфері методики викладання української мови як іноземної:

Н. Ушакова [6], Т. Жук [4]. О. Тростинська [3]. Когнітивні властивості візуальної пам'яті людини вивчають і сучасні зарубіжні вчені Ф. Бреді [7], С. Лі. [8] та інші.

Аналіз доступних нам джерел свідчить про те, що якісне вивчення іноземної мови (у нашому випадку це українська мова для іноземців) неможливе без застосування сучасних інноваційних освітніх технологій.

Постановка завдання дослідження – проаналізувати і визначити шляхи фіксації процесів пізнання і засвоєння мовного контенту, як основного інструменту вивчення іноземної мови та освоєння професії.

Метою нашого дослідження є спроба узагальнення практичного досвіду щодо створення наочних матеріалів, які систематизують процес вивчення граматики української мови (як іноземної) з використанням інноваційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукових праць показує, що якість підготовки іноземних студентів багато в чому залежить від застосування новітніх методів викладання, сучасних інноваційних освітніх технологій та ін.

Відомо, що існує три основних способи отримання інформації: візуальний (зоровий), аудіальний (слуховий) і кінестетичний (за допомогою тілесних відчуттів). Більшість людей найкраще сприймають і запам'ятовують візуальну інформацію, в іншому випадку сприйняття для них не буде досить якісним. Системи візуальної пам'яті людини мають фундаментальне значення для людського пізнання, оскільки тісно пов'язані з загальними пізнавальними властивостями [8, с. 1].

Згадуючи певну інформацію, людина відтворює події і зосереджує увагу на всьому, що з ними пов'язано. Переважна більшість досліджень зорової пам'яті зосереджена на пам'яті простих подразників, таких як орієнтовані лінії, нові форми, кольори, всі подразники, щодо яких учасники не мають жодних попередніх знань чи очікувань [7, с. 7459]. Тому під час навчального процесу важливо керувати увагою слухача і враховувати фактори, які можуть бути її подразниками. У нашому випадку саме орієнтовані лінії, нові форми використовуються як засіб здійснення впливу на студентів для активізації розумових процесів. В рамках нашої роботи зроблено спробу з'ясувати способи засвоєння граматичних категорій української мови за допомогою уніфікованої таблиці, проаналізувавши роль впливу форми і орієнтованих ліній на мобілізацію уваги і пам'яті студентів.

Звернемо увагу на практичне застосування дослідження. Навчальний матеріал може представлятися в усній формі, як текст у підручнику, схема, таблиця, візуальний образ, відео та аудіо матеріали та ін. Підготовка таких матеріалів визначає характер, зміст, обсяг інформації, вибір оптимального варіанта її подачі. На наш погляд, ефективним засобом візуалізації навчального матеріалу є інфографіка, яка графічно може структурувати (організувати) матеріал у вигляді таблиці, де зафіксовано масивні інформаційні об'єкти, пов'язані між собою. На відміну від лінійних вербальних комунікативних зразків, візуальні пред'являються цілісно й одно-моментно, не вимагаючи для сприйняття розтягування в часі [6, с. 88]. Застосування таблиць є однією із важливих складових використання наочних матеріалів під час вивчення іноземних мов. У навчальній літературі з української мови як іноземної є досить велика кількість граматичних таблиць, що, за нашими спостереженнями, не завжди сприяє швидкому засвоєнню інформації.

Враховуючи це, ми спробували укласти зведену граматичну таблицю, яка відповідає таким вимогам: розташована на одному аркуші паперу; вміщує найбільш складний для засвоєння граматичний матеріал; укладена з врахуванням

основних психологічних закономірностей зорового сприйняття інформації. В основу таблиці було закладено принцип доступності матеріалу, що проявляється у наявності символів і слів, зрозумілих для носія будь-якої мови; подача навчального матеріалу відповідно до логіки і принципів методики викладання української мови для іноземних студентів.

За своїм призначенням і роллю у навчальному процесі таблиця належить до порівняльно-зіставного типу, оскільки, знаючи зміст однієї колонки таблиці, можна вловити суть опозиції і здогадатися про вміст протилежної колонки. Флексивна будова української мови викликає певні труднощі для іноземців саме в розрізі вивчення відмінків. Спираючись на вже існуючий досвід створення узагальнюючих граматичних таблиць, ми спробували об'єднати відмінкові форми іменника, прикметника, присвійного займенника і порядкового числівника. Важливе правило узгодження слів в словосполученні і реченні за родами, числами та відмінками вдало продемонстровано в таблиці, де ці частини мови знаходяться в одній площині і наочно показують залежність різних частин мови між собою.

Запропоновану таблицю можна використовувати вже у вступному курсі, для вивчення

Узагальнювальна граматична таблиця

РІД ЧИСЛО ВІДМІНОК gender number case									
ІМЕННИК 名词 NOUN NOM				ПРИКМЕТНИК 形容词 (+数词, 代词) ADJECTIF ADJECTIVE				prepositions 介詞	
A-O-Y-E-I h v 發元音 Я-Ю-Є-І-І s v 發元音				чий котре чия котрі					
case questions semantic questions				ЯКИЙ ЯКЕ ЯКА ЯКІ					
ВІН	ВОНО	ВОНА	ВОНИ	Хто? Що?	ий	е	а	і	—
1 N Наз. в.	ий ь	о е а я	и а і я	(про) Кого? Що?	ий	е	а	і	—
4 A Знак. в.	ю	ю	ів	Куди? Коли? Скільки часу?	ий	с	у	ю	про, у(в), на, понад, під, по, через, за, з, перед, поза
2 G Род. в.	а у я ю	и і	ів ів	Кого? Чого?	(-ь)ого	ої	сї	их	немає, без, для, до, від, після, біля, протилежно, під час
5 I Ор. в.	ом ем ем т ям л	ою юю сю	ами ями има	Ким? Чим?	им ім ім тм	ою сю	ими іми іми	з, над, під, перед-за, поряд, поза, між	
3 D Дав. в.	у ю	ові ові сві	ам ям	Кому? Чому?	(-ь)ому сму	ій	им ім ім	завдяки, всупереч, після	
6 P Місц. в.	у і т	ові ові сві	ах ях	На кому? На чому?	ому	тй	их іх іх	на, від(у), при, по	
7 V Клич. в.	у е ю	о с	и ті а л я л	—	Укладач – І.І. Заваруєва				

фонетичного складу української мови [9, с. 230]. Голосні літери представлено з позиції твердості та м'якості закінчень і пропонується запам'ятовувати їх як літери «друзі»: *a, e, u, y, o* ≠ *я, є, і, ю, ї*. В таблиці відмінкові закінчення вказано великими літерами і як варіант основних твердих закінчень, м'які закінчення зазначено малими літерами, на що і слід звернути увагу студентів.

Засвоєння категорії роду відображено у відповідному блоці, за яким закріплено назву і загальнозрозумілий символ. Далі до кожного закінчення початкової форми чоловічого, жіночого, середнього роду можна прив'язати відповідне слово-зразок, наприклад: *студент, учитель, музей; книга, студентка, відповідь, аудиторія; вікно, місце, завдання*. Викладач за цією моделлю називає будь-яке слово, а студенти визначають його форму. Таким чином, у студентів формуються самостійні навички роботи з категорією роду.

Надалі таблицю можна використовувати під час вивчення категорії числа. Відповідний блок має назву – символ у вигляді двох чоловічків і слово, що називає відповідне поняття. В іменників чоловічого та жіночого роду закінчення форми множини збігаються, а середній рід має інше закінчення, зазначене літерою англійського алфавіту «*n* – *neuter*». Так в таблиці реалізовано принцип мінімізованого подання граматичного матеріалу довідмінкового періоду.

Вивчення відмінкових форм і мовних конструкцій пояснюється теж з допомогою таблиці, де постійний зв'язок з нею студентів забезпечує принцип візуалізації матеріалу, що сприяє міцному закріпленню вивчених форм та моделей.

У нашій таблиці ми намагалися дотримуватись принципу послідовності подачі відмінкових форм, визначених методикою викладання української мови для іноземців.

Після початкової форми називного відмінка вивчають знахідний відмінок. Тут обов'язково слід звернути увагу студента на явище істоти та неістоти (або живе – неживе), яке зазначене діагональною рисою в двох квадратах (ч. р. та множина). В поле істоти додано умовне зображення серця, символу живого, який візуалізує питання (кого?). Відомо, що знахідний відмінок означає предмет, на який безпосередньо переходить дія, час, місце. Такі додаткові значення в основному передаються за допомогою прийменників та питальних слів, що розташовані в середній та крайній правій колонці таблиці, наприклад: *куди, коли, скільки часу; покласти під стіл, іти на урок, працювати за товариша, схожа на брата, буду*

за хвилину, ми чекали вас через рік, студенти відпочивали годину.

Для давального та місцевого відмінків, окрім основних закінчень, відображено і паралельні форми. Іменники чоловічого роду в давальному відмінку однини мають закінчення *-ові, -еві (-єві) або -у (ю)*. Іменники чоловічого роду в місцевому відмінку мають закінчення *-ові, -еві (-єві) або -у (-ю), -і (-ї)*. Закінчення *-ові, -еві (-єві)* частіше вживаються в іменниках, що є назвами істот. Тому, якщо у мовленні збігаються два іменники чоловічого роду – назв істот у давальному та місцевому відмінках однини, їх слід уживати з різними закінченнями. У місцевому відмінку з прийменником *по* можуть вживатись паралельні закінчення *-у (-ю) та -і (-ї)*: *по Дніпру – по Дніпрі, по місту – по місті*; для позначення часу вживають тільки закінчення *-і*: *по обіді, по закінченні*.

Родовий і знахідний відмінки в таблиці об'єднані в спільний блок і зафарбовані одним кольором тому, що знахідний відмінок може мати форму множини називного відмінка для неістот і форму родового відмінка множини для істот (різні форми родового відмінка множини іменників пов'язані з наявністю варіантів приналежності до різних категорій роду): *студент – студент-ів, учитель – учител-ів, музей – музе-їв; книга – книг□, студентка – студент-ок, аудиторія – аудитор-ій, відповідь – відповід-ей; вікно – вікон□, місце- місць□, завдання – завдань□*. В таблиці для зручності такі закінчення відмічені відповідними загальноприйнятими умовними позначками, які означають поняття категорії роду (початкові літери англійського алфавіту – *m., f., n.*).

У кличному відмінку множини іменники мають форму однакою з називним: *студенти, учителі, товариші*.

Дзеркальним відображенням відмінювання іменників у таблиці є відмінювання прикметників і однакових з ними відмінкових закінчень займенників і порядкових числівників. За їх флексіями закріплюються певні словесні форми, наприклад: *новий, синій*. Далі їх відмінювання вивчають за допомогою вже відомих студентам відмінкових форм іменників, наприклад: *Кого тут немає? – Тут немає м-/ого нов-/ого друг-/а* (тверда група); *Чого тут немає? Тут немає м-/ого син-/ього олівц-/я* (м'яка група). Так закріплюється не тільки вивчення прикметника, а і присвійного займенника.

За цим самим принципом викладач пояснює і відмінювання порядкових числівників, які змінюються за родами, числами та відмінками, як прикметники.

Таким чином, студенти самі можуть зроби́ти узагальнення про те, що в українській мові в поставленому запитанні закладено половину правильної відповіді. Так поступово окреслюються граматичні закономірності української мови, що дає можливість студентам самостійно будувати мовні конструкції і бачити допущені помилки без витрати часу на очікування пояснення викладача.

Враховуючи вищевикладений аналіз, доходимо висновку, що вивчення граматичних категорій за допомогою збірної таблиці сприятиме кращому запам'ятовуванню навчального матеріалу.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Теоретичний аналіз наукових досліджень показав, що якісне навчання неможливе без застосування сучасних інноваційних освітніх технологій. Доведено, що використання певних символів, форм, орієнтовних ліній є дієвим способом якісного засвоєння граматичних категорій української мови іноземними студентами. Перспективним напрямом роботи є дослідження, спрямовані на порівняльно-зіставний аналіз граматичних категорій різних частин мови, вивчення змісту окремих відмінків з метою виявлення особливостей їх розуміння і запам'ятовування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Безпалько, О. В., 2003. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: [навч. посіб.для студ. вищих навч. закладів]. Київ: Центр навчальної літератури. 139 с.
2. Дичківська, І. М., 2015. Інноваційні педагогічні технології [Текст]: підручник / І. М. Дичківська. 3-є вид., виправлене. Київ: Академвидав. 304 с.
3. Єдина типова навчальна програма з української мови для студентів-іноземців основних факультетів нефілологічного профілю вищих навчальних закладів України III–IV рівнів акредитації [Текст] / уклад.: Л. І. Дзюбенко, В. В. Дубічинський, С. А. Чезгановтаін. / за ред. О. Н. Тростинської, Н. І. Ушакової. – К.: НТУУ «КПІ», 2009. – 48 с.
4. Жук Т. Актуальні проблеми перекладу наукових текстів українською мовою. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Філологічні науки. 2012. С. 59–61. Доступно за URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64. (Дата звернення: 15.02.2024).
5. Заваруєва, І.І. 2019. Мовний гурток як форма результативного вивчення іноземної мови. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»: збірник наук. праць. Острог: Вид. Національного університету «Острозька академія». Вип. 5(74). С. 266–269.
6. Ушакова, Н., Алексєєнко, Т., Кушнір, І., 2022. Засоби візуалізації у навчанні української мови як іноземної. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Вип. 40. С. 80–95. Доступно за URL: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2022-40-06>. (Дата звернення: 02.05.2023).
7. Brady, T. F., Störmer, V. S., & Alvarez, G. A., 2016. Working memory is not fixed-capacity: More active storage capacity for real-world objects than for simple stimuli. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 113, 7459–7464. URL: <http://dx.doi.org/10.1073/pnas.1520027113> (Accessed 22 January 2022).
8. Li, X., Xiong, Z., Theeuwes, J., & Wang, B., 2020. Visual memory benefits from prolonged encoding time regardless of stimulus type. *Journal of Experimental Psychology: Learning Memory and Cognition*, 46(10), 1998–2005. URL: <https://doi.org/10.1037/xlm0000847> (Accessed 10 December 2021).
9. Zavarueva, I., Bondarenko, L., Lutsenko, V., Nazarenko, & O., Fedko, O., 2022. Communicative Methods of Forming Professional Competences of Future Foreign Specialists During Distance Learning of Ukrainian Language in HEIs. *Studies in Media and Communication*. Vol. 10, Iss. 3. P. 226–235. URL: <http://smc.redfame.com> (Accessed 08 February 2024).